

Mussova S.A.
North-Caucasus Federal University

IMPACT OF THE TAX MANEUVER ON SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF RUSSIA

Summary

The main trends of changes in the tax legislation of the Russian Federation are investigated. The influence of these changes on the development of entrepreneurship is examined. Particular attention is paid to the taxation of foreign economic activity. Taxation of FEA in the Russian Federation is analyzed. The main directions of reforming the tax system are suggested.

Keywords: tax, taxation, tax system, foreign economic activity.

УДК 330.111.4:330.59:331.5

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДИНАМІКИ ТА ОЦІНКА ЇЇ СТАНУ І ЗМІН СКЛАДОВИХ

Огданський К.М.

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України

Обґрунтовано концепцію соціальної динаміки і її складових – соціального зростання і соціального розвитку. Оцінено стан з забезпеченням соціального зростання та соціального розвитку за роки ринково-трансформаційних перетворень в Україні. Встановлено наявність інформаційного забезпечення керованих змін соціальної динаміки за офіційною статистичною звітністю. Окреслено коло питань, які потребують нагального вирішення в контексті посилення соціальної компоненти в стратегії сталого розвитку.

Ключові слова: соціальна динаміка, складові, концепція, вимір, оцінка, перспективи.

Постановка проблеми. В сучасний період для всіх країн без винятку незалежно від рівня їх розвитку надзвичайно гостро постала проблема оконтурення і забезпечення майбутнього у всьому спектрі його життєво важливих питань. Як варіант рішення перспектив життєзабезпечення майбутніх поколінь понад двадцять років тому було репрезентовано на конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку у Ріо-де-Жанейро програму суспільної динаміки для країн світової спільноти на XXI століття, яка отримала назву «моделі сталого розвитку». Її базовим принципом було започатковано посилення взаємозв'язку економічних, соціальних і екологічних аспектів та формування на їх основі єдиної системи суспільного поступу.

Для України проблема забезпечення «сталого розвитку» є актуальною як ніколи і більш нагальною у порівнянні з іншими країнами. Справа у тому, що здавалося б за достатньої наявності техніко-технологічних засобів і способів та інфраструктурного оснащення економіки у вихідному стані країна виявилася неспроможною за результатами двадцяти-трьохрічної ходи до збалансованого економічного, соціального і екологічного поступу. Подібні колізії віднаходять пояснення в непрофесійному вирішенні поточних питань проблеми, які ускладнюють і без того складні проблеми функціонування суб'єктів економіки, доповнюючи об'єктивні труднощі суб'єктивними і створюючи, тим самим, явища локальної та системної некерованості. Усунути ці негаразди можливо лише шляхом формування нового типу управління, здатного трансформувати узагальнену інформацію щодо стану соціуму в ефективні управлінські рішення. У даному випадку ми досить щільно стикаємося з проблемою, яка в останні роки набула уваги при

розгляді стану економіки в урядових документах та досить гостро дебатується на сторінках фахових наукових видань і пов'язується з динамікою соціально-економічних процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У зв'язку з актуалізацією дослідження теоретичних проблем сталого розвитку у центрі уваги наукового загалу своєчасно опинилися питання суспільної динаміки. В силу того, що перший кроку досягненні сталого розвитку мали б зробити окремі господарюючі суб'єкти, то вони і стали об'єктом наукової розробки в контексті дієвих способів забезпечення здатності адаптуватися до зовнішніх і внутрішніх впливів і збереження цілісності. В подальшому у зв'язку з недосконалістю інструментарію вибору оптимальних варіантів управлінських рішень на рівні окремого підприємства і скочування у питаннях забезпечення росту обсягів виробництва до фрагментарних і безсистемних дій дослідження вчених перейшли у площину системних трансформацій з охопленням окремих напрямків, а саме економічного, соціального і екологічного.

Спроби наукового обґрунтування забезпечення виробничої та суспільної динаміки на різних рівнях управління реалізовані у працях таких вітчизняних вчених як В. Базилевич, А. Бутук, А. Гальчинський, В. Геєць, Н. Гражевська, В. Гришкін, Н. Деєва, П. Єщенко, О. Зайцев, Г. Клишко, П. Круш, Г. Лавінський, Л.Г. Мельник, С. Мочерний, В. Семиноженко, В. Тарасевич, Л. Тимошенко, А. Філіпенко і ін. Тим не менше, не дивлячись на наявність досить успішних теоретико-методологічних розробок щодо трансформаційних перетворень в напрямку переходу на траєкторію сталого розвитку, ними у повній мірі не змогла скористатися на-

ціональна практика як по причині зосередження на окремих питаннях без врахування взаємодії і взаємодопливу різноманітних елементів соціо-еколого-економічної системи, так і залученням не завжди слухних рекомендацій зарубіжної науки. Водночас зазначимо, що до останнього часу не прийшло розуміння наукових засад суспільної динаміки загалом і за окремими її напрямками, зокрема. Відомі українські вчені і державні діячі В. Семиноженко і В. Гесць з цього приводу наголошували, що «...однією з ключових проблем українських стратегічних документів є нерозуміння динамічності» [1, с. 4]. За висловом російського соціолога В. Лапкіна подібний стан ідентифікується з «кризою уявлення» [2, с. 41].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Беззаперечним є факт того, що найвищою цінністю для сталого розвитку є людина з її системною триединою цілісністю «еко-соціо-трудю». Виокремлені підсистеми органічно взаємопов'язані і до того ж є компліментарними, що підтверджує можливість повноцінної динаміки суспільства лише за умови їх інтегрованої реалізації. Проте, якщо оцінювати результати суспільного поступу за роки незалежного господарювання, то результат трансформаційних перетворень постає у якості розбудови нехай поки що і недосконалого ринку та звернення уваги на еколого-техногенну сферу. Щодо соціальної реальності, то вона залишилася далекою від вимог соціальної зорієнтованості ринкової економіки. Все це засвідчує факт того, що сучасна наука поки що не підійшла до єдиного порозуміння природи і змісту соціальної динаміки. У зв'язку з цим постають питання удосконалення теоретико-методологічного супроводу реформаційних перетворень з метою забезпечення формування наукових підвалин перетворення намірів соціальної зорієнтованості на драйвер суспільного поступу.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є обґрунтування концепції соціальної динаміки і її складових, а також оцінка їх змін в контексті формування і реалізації потенціалу соціалізації економіки впродовж 1990-2012 рр.

Виклад основного матеріалу. З часу суспільного поступу України як соціальної держави науковою спільнотою надано масу тлумачень змісту категорії «динаміка», які як в чомусь повторюють, так і різняться один від одного. Це засвідчує факт того, що концептуальні визначення сутності динаміки сучасних суспільств поступово стають важливим полем теоретизування вчених різних галузей науки. Проте, більшість аргументів, які використовуються дослідниками для розкриття категорії «динаміка», не сприяють поглибленню порозуміння її природи, а в деяких випадках навіть при вживанні одних і тих же характеристик надають їм різного значення, або ще гірше змінюють їхнє змістовне тлумачення.

За аксіоматичними підходами термін «динаміка» означає «...стан руху, розвиток, зміну чого-небудь» [3, с. 296]. Якщо звернутися до значенневих нюансів наповнюючи формулу слів, то «...рух є процесом..., в результаті якого відбувається зміна... предмета, явища; переходом від одного ...стану до іншого» [4, с. 222]. Щодо терміну «хід», то найбільш вживаним є його бачення як напрямку, шляху, характеру просування, в яких обов'язково є вихідна і кінцева точка [4, с. 687, 698].

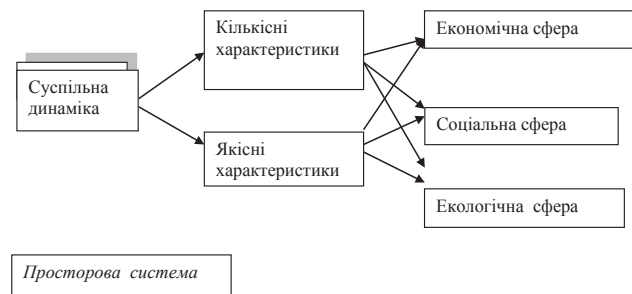
Природно, що зміни станів як результат руху викликають певні зміни в упорядкованості об'єкта динаміки тобто переструктуровують останній. До того ж, оскільки розгляд категорії «динаміка» здійснюється стосовно людського суспільства, то сам

рух пов'язується з активністю і набуває такої специфічної форми як діяльність.

Водночас поза пізнанням колом характеристик і специфічних ознак «динаміки» лишається ціла низка питань, відповідь на які не знайдено в силу їх виходу за суспільні потреби часу. На наш погляд, стійка, організована у просторі і часі спрямованість суспільної динаміки більш адекватно описується через залучення такого синоніму руху як процес. За умови філологічного пізнання цієї категорії, приходимо до висновку, за яким «...процес є послідовною зміною станів або явищ, яка відбувається закономірним порядком...; сукупністю послідовних дій, засобів, спрямованих на досягнення певного наслідку...» [4, с. 64]. Якщо не відкидати взагалі принципи складені в ході еволюції всього комплексу наук, то будь-який «...загальний процес...можна розподілити на ряд виокремлених...» [5, с. 270]. Йдеться про вимір і вимірюваність, просторові і часові ознаки й напрямки тощо.

Керуючись цією методологічною вказівкою спектр концептуальних поглядів на сутність поняття «динаміка» можна кваліфікувати як спрямований у просторі і часі процес, описуваний кількісними і якісними характеристиками. До того ж, за динамічний процес на будь-якому з ієрархічних рівнів управління можна уявити як комплекс «...змін його екологічної, економічної, соціальної та інших сфер» [6, с. 10]. Тому природним є виділення в структурі процесу загальної суспільної динаміки таких складників як соціальна динаміка, економічна динаміка і екологічна динаміка та розгляд їх у якості підсистем. З рис. 1 однозначно слідує висновок, що він проходить у часі, просторі та різних сферах і відтворюється на його структурних характеристиках.

У цій ситуації досить легко багатомірний та й суперечливий процес суспільної динаміки звести у довільно обраному просторі до однієї зі сфер економіки та відповідного інтервалу часу. У цих координатах досить важливим аспектом є визначеність з сутністю кількісних і якісних змін у різних сферах економіки. Якщо взяти наукові праці, які існують на сьогодні з проблем суспільної динаміки, то можна впевнено стверджувати про задіяння терміну «зростання» для кількісного позначення або оцінки, а поняття «розвиток» виключно для відтворення якості суспільної динаміки.

Рис. 1. Процес суспільної динаміки просторової системи в описі характеристик та сфер здійснення*
*Авторська розробка

Виходячи з таких міркувань, наукове вмотивування використання в процесі формування соціальної політики виокремлених складових соціальної динаміки вимагало обґрунтування інструментальної можливості їх виміру, а слід й оцінки та експлікації.

Найбільш очевидним індикатором кількісних соціальних змін, які відбулися й відбуваються в суспільстві, слід вважати чисельність населення. За офіційними даними на початок 2013 р. населення

України отримали медичну допомогу 45,6 млн. осіб, що було менше від 1990 р. на 6,3 млн. осіб [7]. Зменшення чисельності громадян України пов'язується з негативними змінами їх матеріально-фінансового становища внаслідок шерегу соціально-економічних реформ.

З точки зору забезпечення суспільного поступу доречно, на наш погляд, зробити наголос не на негативній динаміці населення взагалі, а на тій його частині, яка визначає майбутні перспективи країни. В контексті кількісного відтворення реалій соціального зростання досить інформативними є дані щодо функціонування універсальних інститутів формування і розвитку особистості. Мова йде, перш за все, про дошкільні дитячі заклади, відвідуючи які дитина як у пасивному, так і в активному режимі набуває ціннісних орієнтацій. За роки ринково-трансформаційних перетворень кількість дошкільних закладів скоротилася на 33,1%, а кількість дітей у них – на 41,0%. При цьому за станом на початок 2013 р. із 16,4 тис. дошкільних закладів реально працювало тільки 15,7 тис. [7]. Біля 41% дітей в Україні у 2012 не мали можливості відвідати хоча б будь-який за формою дошкільний заклад. Логічно припустити існування фетишу ринкової ейфорії, який йшов у розріз з соціальною зорієнтованістю трансформаційних перетворень.

Розрив у тканині первинної соціалізації дітей дошкільного віку в частині охоплення їх освітньо-виховними процесами, безумовно, поставав додатковим навантаженням на систему загальної освіти і не дозволяв застосовувати інноваційні підходи в освоєнні знань в силу різної підготовленості дітей до школи. Якщо у 1990/91 навчальному році в середньому на освітянський заклад припадало 327 учнів, то у 2012/13 навчальному році на 34,0% менше. Згідно статті 61 Закону України «Про освіту» визначено необхідний обсяг бюджетних асигнувань на сферу освіти у розмірі не менше 10,0% від ВВП. Проте на такий рівень фінансування освіти Україні за роки незалежності вийти так і не вдалося. Мабуть по-іншому і не могло бути, оскільки в країні неодноразово змінювалася концепція отримання загальної освіти: перехід на 12-річний термін навчання (1999-2000 рр.), введення 12-бальної системи оцінювання знань (2000-2001 рр.), повернення до 11-річного терміну здобуття загальної середньої освіти тощо.

Для набуття можливостей в майбутньому надавати свої трудові послуги люди повинні отримати професійні знання і сформувати на їх базі особистісний базовий трудовий потенціал.

Кількість закладів професійної освіти впродовж 1990-2012 рр. скоротилася на 22% і складала за станом на початок 2013 р. тільки 972. При цьому контингент учнів цих закладів скоротився на 34% і складав 423,3 тис. На 16% зменшився в середньому і контингент учнів на один заклад, який не перевершував 436 осіб. Непрестижність робітничих професій стала причиною маргінального наповнення учнями ПТНЗ в нашій країні [7]. Система професійної підготовки кадрів в Україні не сфокусована на збалансований випуск фахівців. Випуск фахівців вищими навчальними закладами III-IV рівнів акредитації у 2012 р. перевищував на 31% підготовку кваліфікованих робітників ПТНЗ і у 3,5 рази випуск спеціалістів закладами вищої освіти I-II рівнів акредитації. За збереження зазначених тенденцій потреба національного ринку праці у кваліфікованих кадрах і в 2015 р. задовольнятиметься лише на 35-40%.

Людські творчі здібності формуються системою освіти. Проте не менш значимим для людини акти-

вом постає її здоров'я. Загалом ситуація в системі охорони здоров'я склалася так, що по всім відтвореним офіційною статистикою показникам має місце рецесія: кількість лікарів зменшилася на 10 тис. осіб і склала на початок 2013 р. біля 217 тис., кількість середнього медичного персоналу відповідно була меншою на 166 тис і нараховувала 441 тис. осіб, кількість лікарняних ліжок скоротилося на 296 тис і складало 404 тис. одиниць. По відношенню до наявного населення чисельністю у 100 000 осіб, кількість ліжок в лікарняних закладах в період з 1990 по 2012 рр. скоротилася з 1348,7 до 886 або на 462,7 ліжок, а кількість середнього медичного персоналу – з 1169,6 до 967,1 осіб [7]. Визначальною характеристикою міри доступності послуг охорони здоров'я є реальність, за якою у 2012 р. понад 97,4% членів домогосподарств потребували медичної допомоги, придбання ліків та медичного приладдя, що на 11,8 в.п. перевищувало потреби 2002 р. Майже кожне друге домогосподарство, члени якого потребували, але не отримали медичної допомоги, повідомило про випадки недоступності для хворих членів родини необхідного лікування у стаціонарних лікувальних установах [8, с. 21]. У 2012 р. загальна сума видатків зведеного бюджету країни наблизилася до 492,5 млрд. грн. і склала у порівнянних цінах обсяг, який був на 40,1 млрд. грн. меншим від реалій 1990 р. За нашими розрахунками видатки на охорону здоров'я на початку 2013 р. складала 4,2% від ВВП тоді як законодавчо закріпленою нормою є рівень у 8% ВВП [9, с. 219]. Поза всякими сумнівами існуюча система охорони здоров'я неспроможна задовольнити потреби населення в медичних послугах без переключення на нього певної частини витрат.

Приведення кількісних показників соціального характеру і їх змін можна було б продовжити. Але при всій їх інформативності вони різнопланові і не дозволяють навіть у сукупності надати однозначну оцінку соціальному зростанню.

Соціальний розвиток у відповідній інтерпретації пов'язується з постійним підвищенням рівня добробуту населення, в зв'язку з чим він спрямовується як на окрему людину, так і на більш широке коло процесів суспільного співжиття, певні спільноти та суспільство в цілому. За загальними підходами добробут ідентифікується зі ступенем задоволення потреб людини в необхідних їй матеріальних і духовних благах.

За станом на кінець 2012 р. середньомісячна заробітна плата була доведена до 3026 грн. що складало тільки 73,5% від рівня 1990 р. За даними офіційної статистики за такої платні біля 60% всього населення вимушені були бути задоволеними доходом, який не задовольняв критерію нормального відтворення робочої сили. На підтвердження цих реалій виступає факт суттєвого зниження споживання продуктів харчування за вагою на пересічного українця та їх калорійністю, а також зростання частки витрат на харчування домогосподарств у їх сукупних доходах. Якщо вага спожитих продуктів харчування на особу населення країни у 1990 р. складала 968,3 кг, то у 2012 р. на 139 кг менше. Калорійність харчування у розрахунку на одну особу за добу знизилася з 3597 ккал у 1990 р. до 2954 ккал у 2012 р. У 1990 р. витрати на продукти харчування в українських сім'ях не перевищували 32,8%. Проте впродовж років трансформаційних перетворень частка цих витрат постійно зростала і набула наприкінці 2012 р. значення у 55,5% [7].

Такою ж життєвою необхідністю як і споживання продуктів харчування є потреба у житлі, без якого людина не може забезпечити своє існування.

За нашими розрахунками у 2012 р. середня кількість кімнат, що припадала на одного мешканця склала 0,70, а середня кількість жителів, які припадали на одну кімнату – 1,43 [7]. Водночас у Австрії, Іспанії, Фінляндії, Франції середня кількість кімнат, що припадає на одного мешканця у 2008 р. склала 1,8, а кількість мешканців на одну кімнату – 0,56, у Данії, Швеції і Швейцарії відповідно – 2,0 і 0,5, у Німеччині – 2,2 і 0,45, у Нідерландах, Великій Британії – 2,3 і 0,43 [10, с. 72].

Приведеною інформацією соціальний розвиток теж не обмежується. Але проблема соціального розвитку полягає не в кількості залучених показників, а в в тлумаченні їх поєднання. В зв'язку з цим, було б завчасним тлумачити факт наукового виокремлення блоку інформації, щодо кількісних і якісних змін у соціальному просторі, як гарант відповіді на питання про дії, які слід запроваджувати на тому чи іншому рівні управління для досягнення позитивних змін як загалом у соціальній динаміці, так і в розрізі її складових. Розв'язання цієї задачі вимагає моделювання комплексних показників соціального зростання і соціального розвитку, а також інтегрального показника соціальної динаміки на базі різновимірних характеристик.

Висновки і пропозиції. Отже, в процесі пізнання категорії «соціальна динаміка» сформовані концептуальні знання щодо неї і її складових адекватно потребам часу. Методологічній конструкції «людина в економіці» відповідає концепція соціального зростання пов'язана з кількісною оптимізацією соціальної сфери та посилення бюджетних та позабюджетних можливостей держави щодо підтримки ще або вже неспроможних до самозабезпечення життєвих потреб. З посиленням позицій постіндустріальної економіки тобто з переходом до фази підпоряд-

кування всієї системи методологічній конструкції «економіка для людини» має стати домінуючим поглядом на соціальне зростання як міру посилення спроможностей сфер формування людського потенціалу та перетворення його у людський капітал. Соціальні зміни кількісного характеру визначаються динамікою чисельності населення та доступністю для нього якісних освітніх і медичних послуг, можливістю реалізації економічної активності, забезпеченості житлом, формуванням екологічно безпечного середовища проживання тощо.

Щодо поняття «соціальний розвиток», то даний термін, як ніякий інший має бути пов'язаним з метою функціонування держави. Сьогодні беззаперечним є підпорядкування господарської діяльності соціальній компоненті, а саме «поліпшення добробуту населення». Сьогодні внесло певні корективи у цю соціальну мету і в силу тотального збідніння населення пропонується при її визначенні вести мову про рівень життя. В класичному розумінні з рівнем життя ідентифікується забезпеченість населення матеріальними благами і послугами, досягнутий рівень їх споживання і міра задоволення розумних потреб у них. При такому розумінні мети соціального розвитку в найбільшій мірі його зміст зводиться до незворотних, спрямованих, законних змін у доходах і споживанні, пов'язаних з забезпеченням невинного поліпшення рівня життя населення.

Для вирішення питань забезпечення керованих змін соціальної динаміки потрібна модель, яка синтезує соціальне зростання й соціальний розвиток. Вся складність її побудови полягає в застосуванні такої методології, яка б дозволила відтворити в узагальнюючому показнику різні за якістю та кількістю чинникові впливи.

Список літератури:

1. Семиноженко В. Україна – 2015: не втратити своє майбутнє / В. Семиноженко, В. Геєць // День. – 2008. – 24 січня. – 20 с.
2. Лапкин В.В. «Модернизация» и «капитализм»: переосмысления современное развитие / В.В. Лапкин // ПОЛИС. Политические исследования. – 2012. – № 6. – С. 41-54.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. – 1728 с.
4. Новий тлумачний словник української мови: У 3 т. / Уклад. В. Яременко, О. Сліпущко. – Вид. 2-ге, випр. – К.: Вид. «Аконіт», 2001. – Т. 3. – 862 с.
5. Петрович П.Ф. Экономика труда в промышленности: Учеб. пособ. / П.Ф. Петрович, И.А. Лесников; 2-е изд. перераб. и доп. – М.: Экономика, 1978. – 264 с.
6. Калинин И.О. Управление социально-экономическим потенциалом региона: Учебное пособие / И.О. Калинин. – СПб.: Питер, 2009. – 240 с.
7. Державна служба статистики України [сайт]: статистична інформація. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
8. Самооцінка населенням стану здоров'я та рівня доступності окремих видів медичної допомоги у 2012 році (за даними вибіркового опитування домогосподарств у жовтні 2012 р.): статистичний збірник / Державна служба статистики України; Відп. за вип. І. Осипова. – К.: Держслужбстат України, 2013. – 149 с.
9. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України / За ред. Р.В. Богатирьової. – К.: УІСД МОЗ України, 2013. – 464 с.
10. Housing Statistics in the European Union / ed. by KeesDol, Marietta haffner, 2010. – Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. – 255 p.

Огданський К.Н.

Днепропетровский региональный институт государственного управления
Национальной академии государственного управления при Президенте Украины

КОНЦЕПТУАЛИЗАЦИЯ СОЦИАЛЬНОЙ ДИНАМИКИ И ОЦЕНКА ЕЕ СОСТОЯНИЯ И ИЗМЕНЕНИЙ СОСТАВЛЯЮЩИХ

Аннотация

Обоснована концепция социальной динамики и ее составляющих – социального роста и социального развития. Оценено состояние по обеспечению социального роста и социального развития в годы рыночно-трансформационных превращений в Украине. Установлено наличие информационного обеспечения управляемых изменений социальной динамики по официальной статистической отчетности. Очерчен круг вопросов, которые требуют своевременного решения в контексте усиления социальной компоненты в стратегии устойчивого развития.

Ключевые слова: социальная динамика, составляющие, концепция, измерение, оценка, перспективы

Ohdanskyi K.M.

Dnipropetrovsk Regional Institute of Public Administration,
National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

CONCEPTUALIZATION OF SOCIAL DYNAMICS AND ASSESSMENT OF ITS STATUS AND CHANGES OF ITS COMPONENTS

Summary

Conception of social dynamics and its components – social growth and social development – is substantiated. The state of support of social growth and social development in the years of market transformations in Ukraine is assessed. The presence of information support of managed change of social dynamics according to the official statistical reporting is determined. The range of issues that require timely solution in the context of strengthening the social component of strategy of sustainable development is outlined.

Keywords: social dynamics, components of social dynamics, concept of social dynamics, measurement of social dynamics, performance evaluation, development prospects.

УДК 336.71:330.142.2(477)

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВХОДЖЕННЯ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ В БАНКІВСЬКИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ

Пасічник І.В., Карасьова З.М., Гулевата Ю.І.

Харківський інститут банківської справи
Університету банківської справи Національного банку України

Статтю присвячено діяльності іноземних банків на ринку банківських послуг України. Розглянуто позитивні та негативні наслідки входження іноземного капіталу в банківський сектор. Проаналізовано динаміку присутності іноземного капіталу серед банків України різних груп. Визначено основні країни – інвестори та фактори перебування іноземного капіталу в Україні. Запропоновано шляхи активізації іноземного інвестування саме в банківський сектор України.

Ключові слова: іноземні банки, банківська система, іноземний капітал.

Аналіз наукових досліджень. Вагомий внесок у дослідження впливу та присутності іноземного капіталу на функціонування банківського сектору України зробили такі вітчизняні вчені, а саме: Ю.В. Ліневич, В.І. Міщенко, О.В. Дзюблюк, О.П. Рогач, В.М. Гриньова, О.М. Колодізева, С.І. Адаменко, О.І. Бутенко, Н.І. Версаль, О.В. Гаврилюк, Т.С. Смовженко та інші. Серед зарубіжних фахівців слід виділити А. Абалкіна, В.Л. Агабальян, Дж. Бонін, С. Фріс, А. Тачі, М. Керен, П. Маршалек, Г. Офер, К. Мере, М. Валентини, П. Вахтель, Л. Вейлл, В.Яворські та ін. Сутність банківського капіталу, його класифікація, регулювання основних притоків у свої працях розглядалися такими дослідниками – В. Геєць, М. Савлук, О. Сніжко, Д. Гриньков, І. Лютий, В. Міщенко, А. Харидруєв.

Мета. Обґрунтування та дослідження теоретичних та практичних засад розвитку банківської

системи в умовах входження іноземного капіталу, виокремлення як позитивних так і негативних моментів діяльності іноземних інвесторів. Розглянути практичні рекомендації щодо регулювання та контролю за іноземним капіталом в банківському секторі України.

Вступ. Сучасний період економічного розвитку характеризується значними спадами та сповільненнями розвитку навіть наймасштабніших економік світу. Як свідчить світовий дослід, країнам важко вийти з кризового стану не впроваджуючи сучасних технологій, кваліфікованої робочої сили та присутності іноземного капіталу. Саме залучення іноземних капіталовкладень є однією з форм зовнішньоекономічної діяльності, що сприятиме стабілізації економічних процесів. До середини 1980-х років масштаби участі іноземного капіталу в роз-